

Ališan, Ġewond

Armenian popular songs

Venice 1852

A.or. 1975

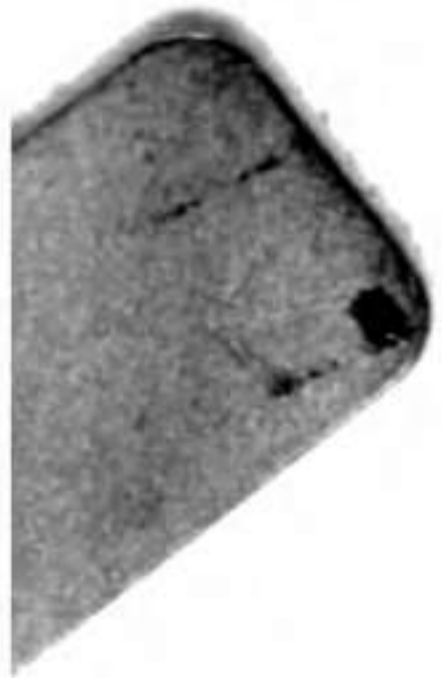
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10249929-7

A. or.

1975

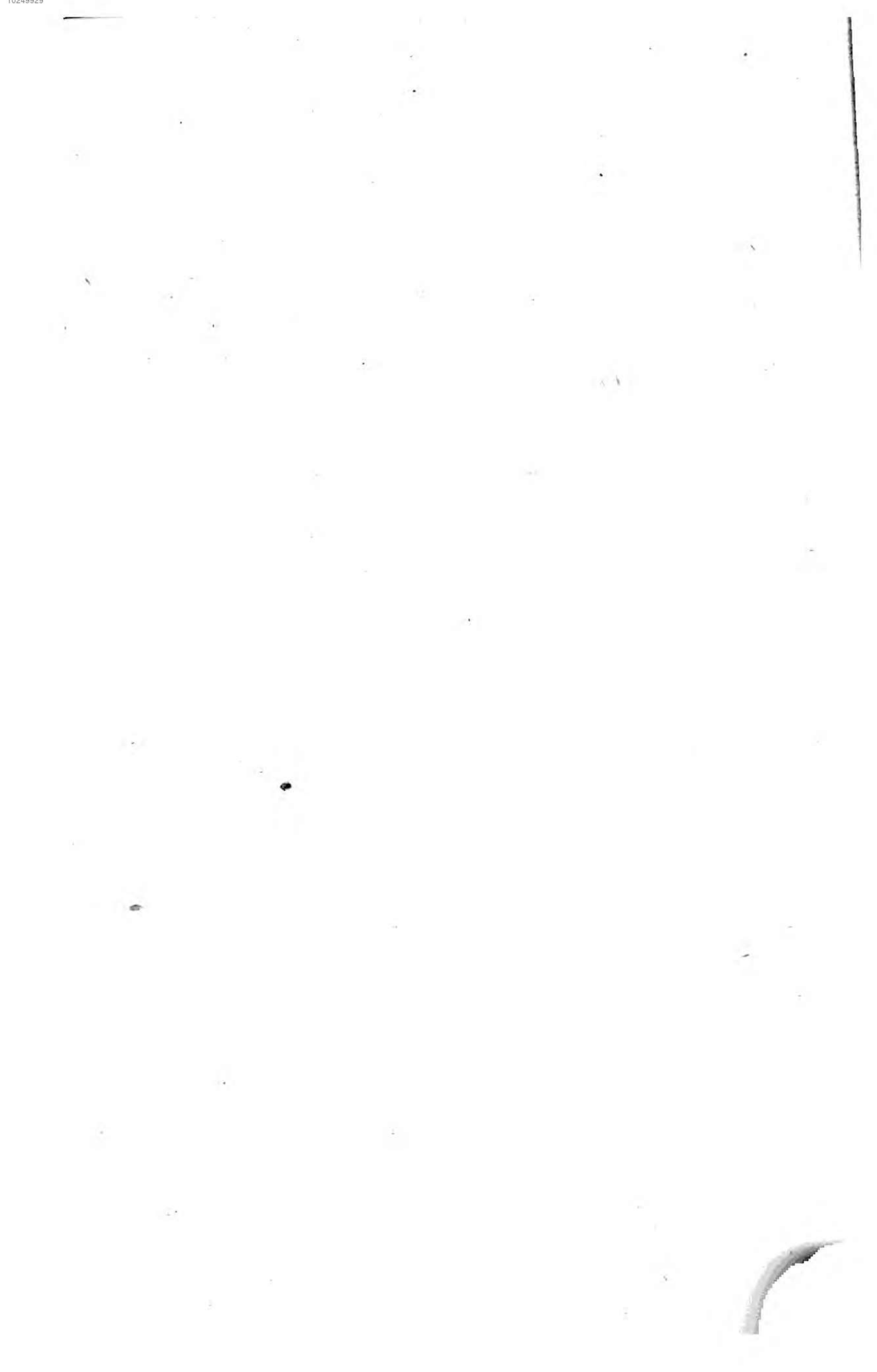
A. Or. 1975

Alishan

A. ov. 1975
ARMENIAN

POPULAR SONGS

TRANSLATED INTO ENGLISH

BY THE R. LEO M. ALISHAN DD.

OF THE MECHITARISTIC SOCIETY

VENICE

S. LAZARUS 1852

150 - 10K.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

TO
EDWARD ZOHRAB ESQ
CONSUL GENERAL
OF
THE SUBLIME PORTE
ECC. ECC. ECC.

In presenting to the British Public this volume of a Collection of our Armenian Popular Songs, we have thought that we could not dedicate it to any person with greater propriety than to Yourself—the most conspicuous representative of our nation in the English metropolis; who in spite of the fatigue and cares of diplomacy can find leisure to cultivate the Muses.

The cordiality with which You receive the members of our Society—who from time to time visit England, has emboldened us to publish the friendship that subsists between us, the strongest tie which connects Connationals in a foreign country.

*And this friendship and respect for You, we doubt not
would be shared with us, by any studious Englishman who may
peruse and favourably receive our little work.*

London 22 August 1852.

LEO M. ALISEAN DD.

ARMENIAN
POPULAR SONGS

ՀԱՅՈՑ
ԵՐԳՔ ՌԱՄԿԱԿԱՆՔ

TO THE BRITISH PUBLIC

To your enterprising spirit of inquiry, which more than any other nation has extended its researches into the regions of the East, this little collection of ARMENIAN POPULAR SONGS is presented. It is not be denied that from a nation like the Armenian, which boasts, and justly, of being one of the most ancient of the East, and which has possessed for so long a period the advantages of a cultivated and flourishing literature, something more copious and elegant might have been expected: but considering the frequent revolutions of that unhappy nation, and the incursions of so many barbarous tribes, which, during the oppressive slavery to which they reduced its inhabitants, not only destroyed its arts and literature, but even extinguished the last gleam of the poetic fire of the Sons of Ararat: it is hoped that even this humble collection offered as a specimen only, and

for the first time translated into an *European language*, may find favour with a *People*, so enlightened, and one that so greatly encourages every work calculated to illustrate any portion of the vast field of *Ancient East*.

ARMENIAN POPULAR SONGS

I.

On Leo son of Haithon I. 2

I say alas ! for Leo, who has fallen
 Into slavery into the power of Moslems.
 My light, my light, and holy Virgin!
 The holy Cross aid Leo and all!

The Sultan is come into the meydan 3,
 He plays with his golden globe.
 My light, my light, and holy Virgin!
 The holy Cross aid Leo and all!

He played and gave it to Leo:
 “ Take, play and give it to thy papa. „
 My light, my light, and holy Virgin!
 The holy Cross aid Leo and all!

“ Leo, if thou wilt become Moslem,
 „ I and my fosterfather slaves to thee. „

Հ Ա Յ Ո Ց

Ե Ր Գ Ք Ռ Ա Մ Կ Ա Կ Ա Ն Ք

Ա.

Ի Հեռու որդի Հերմոյ Ա.

Անշ ըզլ հոնն ասեմ

Որ Տաճկաց դուռն ընկել գերի :

Իմ լուս , իմ լուս , ու սուրբ Աոյս .

Սուրբ Խաչն օգնական Վ հոնիս ու ամենուս :

Սուղբանն ի մօյտան ելել

Իր ոսկի գունտն կու խաղայ :

Իմ լուս , իմ լուս , ու սուրբ Աոյս .

Սուրբ Խաչն օգնական Վ հոնիս ու ամենուս :

Խաղաց ի Վ հոնն երետ .

“ Ին խաղա՛ ու սուր տատայիդ ” :

Իմ լուս , իմ լուս , ու սուրբ Աոյս .

Սուրբ Խաչն օգնական Վ հոնիս ու ամենուս :

“ Վ հոն դու տաճիկ լինիս ,

” Ես ու իմ տատաս քէ գերի ” :

My light, my light, and holy Virgin!
The holy Cross aid Leo and all!

Leo sitting in the fortress
With a handkerchief to his eyes wept.
“Thou caravan which goest to Sis, ‘
„Thou shalt announce to my papa! „

When his papa heard it
He collected many troops of horsemen;
Come and he went against the Sultan
And made many rivers of blood flow.

He took his son Leo,
And obtained the desire of his heart.
My light, my light, my light, and holy Virgin!
The holy Cross aid Leo and all!

II.

*On the daughter of an Armenian prince on her
departure to be married to a Tartar prince.*

THE MAID

Why dost thou sit silent at thy work?
Rise, come forth, hear what they say.
Oh unhappy! was this worthy of thee
To be the bride of a Tartar?
Thou wert worthy to be the mistress,

Իմ լուս , իմ լուս , ու սուրբ Աոյս .
 Սուրբ Ասաջն օգնական Վ Էոնիս ու ամենուս :

Վ Էոնն ի բերդին նատել
 Ղաատուակն աչիցն ու կուլար .
 “ Քերվանտ որ ’ի Սիս կ’երթաս ,
 ” Ղուեն խապար տանիս պապայիս ” :

Որոյ որ պապն ալ զան լրսեց
 Շատ հեծել քաշեց երամով .
 Վկաւ ի սուղանն ելաւ ,
 Շատ գետեր եհան արընեց :

Իառ զիր Վ Էոնն որդին
 Ու հասաւ սրբտին մուրատին :
 Իմ լուս , իմ լուս , իմ լուս , ու սուրբ Աոյս .
 Սուրբ Ասաջն օգնական Վ Էոնիս ու ամենուս :

Բ .

Սոզգ դատեր մեծի իշխանի .

ԱՂԱՍԻՆ

Ի՞նչ ես նրատել մուսջ քո բանին ,
 Վ Էր կաց , դուրս եկ , թէ ի՞նչ խօսին :
 Խեղճիկ , հս էր քո արժանին
 Որ դու ընիս կին թաթարին .
 Ղու պէտք էիր ընիլ տիկին ,

The mistress of mistresses of the great prince;
 And not so the wife of an infidel,
 To have thy hands bound and become a slave.

THE DAUGHTER

What dost thou say, o foolish maid!
 I understand thee not, speak more clearly.

THE MAID

To day thy star is fallen and vanished,
 Thy radiant sun is obscured:
 Unhappy me! unhappy thou Susanna!
 Thou art gone as a slave to Tartary;
 Thou must forget thy bright faith,
 And turn to the faith of Mahomet.

THE DAUGHTER

May thy tongue turn black, thy mouth become dry!
 What news do they speak of?

THE MAID

The great prince has given thee
 To the Can of Tartary to take thee with him.

THE DAUGHTER

O maids maids, come come
 Weep the misfortune of my lost head!
 Black was the day of my birth,

Տիկնաց տիկին մեծ իշխանին .
Եւ ոչ հսպէս անօրինին
Չեռը կապած ընիս գերին :

ԴՈՒՍՏՐՆ

Ի՞նչ ես ասում ճարրդ կրտրած ,
Չեմ հասկանում, ասա դու բաց :

ԱՂԱԽԻՆՆ

Լաօր աստղը թըռաւ կորաւ ,
Լուս արեւը խաւարեցաւ .
Վայ իմ գըլխիս , վայ քեզ Շուշան ,
Գերի գնացիր Թաթարրստան .
Լոյս հաւատքը պէտք է մոռնաս
Մահամետի կրօնքին դառնաս :

ԴՈՒՍՏՐՆ

Լեզուդ սեւնայ , բերանդ չորնայ ,
Ի՞նչ համբաւ է , ասա ի՞նչ կայ :

ԱՂԱԽԻՆՆ

Մեծ իշխանըն քեզ տըւել է ,
Թաթար խանին հետըն տանէ :

ԴՈՒՍՏՐՆ

Ըջիքոցերք , եկէք եկէք
Կորած գլխիս դառը լացէք .
Սեւ էր դառել օր ծընընդեան

On which I unhappy was born.
 Mother, rise from thy tomb,
 Hear the news of thy daughter.
 My black fate has willed it so,
 It has driven me alone to Tartary.
 May pitiless death tear my soul away,
 May the earth open and swallow me up.

THE MAID

What sighs are these, young princess,
 Salt-tears and bitter lamentation:
 Let us all bear thy grief together,
 Let us offer our heads for thee:
 Where thou goest let us go also,
 How can we forget thy bread and salt:
 Can we see with our eyes
 Thee go from us all alone?
 Dry thy eyes and sooth thy grief,
 Enough for thee, beat not thy breast.

THE OLD WOMAN

I have been sixty years at thy gate:
 Thy father and grand father were on my shoulders
 Born, brought up and became princes;
 I never saw such sorrow.
 Open thy ear, and listen to my counsel,
 Remember this old woman:
 Wherever thou shalt go and wherever thou
 shalt be,
 Always hold fast thy bright faith.

Որ ես ծընայ թըշուառական :
 Մերիկ վեր կայ գերեզմանէդ
 Համբաւ լըսէ աղճըկանէդ :
 Իմ սեւ բաղդը էնպէս արեց ,
 Թաթարըստան մինակ քըշեց .
 Լնդութ օրհաս հողին հանէ ,
 Գետին պատուէ ինձ ներս տանէ :

ԱՂԱՒԻՆՆ

Լըջիկ պարոն , էս ի՞նչ լաց է ,
 Լըի արտսունք դառն կոծ է .
 Մենք ամենքըս ցաւըդ տանենք ,
 Մեր գլուխը քեզ մատաղ կ'անենք .
 Ուր որ երթաս հետըդ կըզանք .
 Ձեր աղ ու հացըն կըմոռանանք .
 Մենք վո՞նց պէտք է տեսնենք աչքով
 Տեղէս մինակ գընաս լալով .
 Լչքերդ սրբէ եւ հանդարտուիր ,
 Հերիք եկաւ քեզ մի ծեծուիր :

ԳԱՌԱԻՆ

Աթսուն տարի եմ ես ձեր գրան ,
 Հերըդ պապերդ են իմ կրուան

Օրնած սընած իշխան եղած
 Լսպէս մին ցաւ ես չեմ տեսած :
 Լկանջըդ բաց լըսէ խրատիս ,
 Մըտիդ ձրգես էս պառաւիս .
 Ուր որ գընաս ինչ տեղ ըլնիս ,

Հաստատ մընաս լուս հաւատիս :

Forget not our Armenian nation ;
 And always assist and protect it.
 Always keep in thy mind
 To be useful to thy country.
 Oh! God be with thee, farewell!
 May Christ preserve thy bright sun!

III.

*The Armenians in their emigration from Old
 Ciulfa^s.*

Woe to ye poor Armenian people!
 Without a fault and without a thought ye have
 been scattered ;
 Ye are gone into slavery to Ispahan,
 Hungry and thirsty and naked and poor.

Ye have supported a hundred thousand sorrows,
 And ye have never put your foot out of your sweet
 native country:
 But now ye leave the tombs of your parents,
 And abandon to others your churches and houses.

These beautiful fields, great towns,
 Sweet waters and well-built villages
 To whom have ye left them, ye who go?
 How happens it that ye forget them?

I fear they will be effaced from your mind:
 But while ye live do not forget them:

Չբմոռանաս հայոց ազգիս ,
 Միշտ հանապազ նրբան օգնիս :
 Ըմենայն ժամ միտքըդ ձրգիս
 հայրենեացըդ պիտոյ ընիս :
 Ե՛հ , տէր ընդ քեզ , գրնաս բարեւ ,
 Քրիստոս պահէ քո լոյս արեւ :

Գ

Ողբ Չոռնայեցոց .

Ըփսոս քեզ հայոց խեղճիկ ժողովուրդ ,
 Յիրուցան ելաք անմեղ անխորհուրդ .

Գերի գնաման աք դէպ ի Աորասան ,
 Քաղցած ու ծարաւ , տկլոր թշուառական :

Խարիւր ու խազար ցաւի դիմացաք
 Ձեր քաղցրիկ երկրէն ոտ դուրս չդրաք .

Խիմի ձեր խօր մօր գերեզման թողաք ,
 Տըներն ու ժամերը ուրիշի տուաք :

Ես սիրուն դաշտերն , մեծ մեծ քաղքերներն ,
 Քաղցրիկ ջրերն , ձեր շէն գեղերն ,
 Ո՛ւմն աք թողման դուք որ գնաման աք .
 Եսպէս կըլընի՞ որ մոռանում աք :

Ախտում ամ էնպէս մտքերնուցդ ընկնի .
 Ինչքան որ ողջ աք՝ մտքերնուդ չընկնի .

At least recount to your children and grand children,
 That you have left your country so ruined.

The name of Masis ⁶, that of the Noah's Ark,
 That of the plain of Ararat, of S.¹ Etemiazin ⁷,
 That of the deep Abyss ⁸, of S.¹ Lance and Moo-
 ghni ⁹,
 They will not forget till the day of judgment.

That my eyes had been blind, my neck broken,
 Poor Armenia, that I might not see thee thus:
 If I were dead I should be happy
 Rather than live and see thee.

IV.

*On one who was shipwrecked in the lake
 of Van ¹⁰.*

We sailed in the ship from Aghtamar ¹¹,
 We directed our ship towards Avan ¹²:
 When we arrived before Osdan ¹³
 We saw the dark sun of the dark day.

Dull clouds covered the sky,
 Obscuring at once stars and moon:
 The winds blew fiercely
 And took from my eyes land and shore.

Բարի ձեր որդւոց թուանց պատմեցէք

Եսպէս խայրենիքն քանդած թողեցիք :

Սասիսի անուէն , Նոյայ տապանի ,
 Արարատ դաշտի , սուրբ Եջմիածնի ,
 Սէր Խոր Ա իրապի , սուրբ Գեղարդ , Սուղնի ,

Զմոռանան մինչ ի օրն դատաստանի :

Աչքս կուրանար , շինքս կոտրուէր ,
 Խեղճ հայաստան , քեզ էսպէս ջրտեսներ .
 Թէ մեռած էի , ինձ երանի էր ,
 Քան թէ կենդանի՝ աչքս բաց տեսներ :

Դ.

Ի նաշակոծեալն ի ճովոշն Ասևայ .

Նաւով Աղթամարայ ելանք ,
 Տես Մանուկ ճամպարհն ինկեանք .
 Ոստանայ դէմ երբ մենք հասանք
 Սեւ աւուր սեւ արեւ տեսանք :

Թուխ ամպեր երկինք պատեցին ,
 Ասող լուսնակ մէկտեղ կորսուցին ,
 Պինդ պինդ քամիներ փչեցին ,
 Այի ցամաք աչքէս խլեցին :

Thundered the heaven, thundered the earth,
The waves of the blue sea arose:
On every side the heavens shot forth fire,
Black terror invaded my heart.

There is the sky, but the earth is not seen;
There is the earth, but the sun is not seen:
The waves come like mountains,
And open before me a deep abyss.

O sea, if thou lovest thy God
Have pity on me forlorn and wretched:
Take not from me my sweet sun,
And betray me not to flinty-hearted death.

Pity o sea, o terrible sea!
Give me not up to the cold winds:
My tears implore thee
And the thousand sorrows of my heart...

The savage sea has no pity!
It hears not the plaintive voice of my broken heart;
The blood freezes in my veins,
Black night descends upon my eyes...

Go tell to my mother
To sit and weep for her darkened son;
That John was the prey of the sea,
The sun of the youngman set!

Գեոռաց երկինք գեոռաց գետին ,
 Խուովեցաւ ջուր կապուտ ձովին .
 Չորս դեխէն կրակտաց երկին ,
 Սեւ սարսափ իջաւ իմ սրբտին :

Երկինք կեայ գետին չերեւայ ,
 Գետին կեայ երկինք չերեւայ .
 Սարի պէս դնդղներ կիւզայ ,
 Խոր անդունդ առջեւ կրբանայ :

Օ՛ով , դիւ քոն Բստուած կիսիրես
 Խեղճ անձարիս գուժ մի անես ,
 Ձիկ քաղցր արեւէս չիհանես ,
 Քարէսիրտ մահին չիմատնես :

Բման ձովեր , ահեղ ձովեր ,
 Ձիկ մի տանիք պաղի հովեր .
 Ձեզ կ'աղաչեն իմ արտսունքներ
 Աւ սրբտիս հազար բիւր ցաւեր :

Օ՛ով գազանն ըսկի ողորմ չունի .
 Պըլած սրբտիս ձէնիկ չլըսի .
 Բքուն երակներս կըպաղի .
 Սեւ գիշեր աչքերս կ'իջնի :

Գնացէք ասէք իմ ծընողին
 Թող նըստի լայ իր սեւ որդին .
 Թէ հանէս կուր եղաւ ծովին
 Թաւալ գընաց արեւ կտրըձին :

V.

The lamentation of a bishop, who having planted a vineyard, and before it gave fruit, his last day coming, he sings thus ".

Every morning and at dawn
 The nightingale sitting in my vineyard
 Sang sweetly to this my rose:
 Rise and come from this vineyard.

Every morning and at dawn
 Gabriel says to my soul:
 Rise and come from this vineyard,
 From this newly-built vineyard.

I must not come from this vineyard;
 Because there are thorns around it;
 I cannot come forth from my vineyard
 From my beautiful vineyard.

I have brought stones to my valleys,
 I have brought thorns to my mountains;
 I have built round it a wall.
 They say: Come forth from this vineyard.

I have planted young vines,
 I have watered the roots of this plantation,

Ե .

Մէկ եպիսկոպոս մի նոր այգի տնկեր է
 Եւ դեռ այգին պտուղ տուել չէ.
 Նա եպիսկոպոսին օրրն մահոռն հասեր է.
 Նա ի հոգեվարին զայս ողբս ասել է :

Յամէն առաւօտ եւ լոյս
 Պլպուլն էր նստեր յայգոյս .
 Քաղցրիկ ձայնէր այս վարդոյս .
 Արի եկ ե՛լ յայս այգոյս :

Յամէն առաւօտ եւ լոյս
 Վաբրիէն ասէր հոգւոյս .
 Արի եկ ե՛լ այս այգոյս ,
 Այս իմ նորատունկ այգոյս :

Ինձ չէ պարտ ելնել յայգոյս
 Վեմ չար փուշ կայ պատերուս .
 Չեմ կարեր ելնել այս այգոյս ,
 Այս իմ գեղեցիկ այգոյս :

Քար եմ կրրեր ձորերուս
 Փուշ եմ բերեր սարերուս .
 Պատ եմ բոլորեր այգոյս :
 Կ'ասեն . Արի ե՛լ այս այգոյս :

Ուր եմ տրնկեր այս այգոյս ,
 Օտակն եմ ջրրեր այս տրնկոյս ,

I have not yet eaten of their fruit:
They say: Come forth from this vineyard.

I have built a wine-press,
I have buried the wine-vat,
I have not yet tasted the wine,
They say: Come forth from this vineyard.

I have shut the entry of my vineyard,
I have not yet opened the close gate
Of my well-dressed vineyard:
They say: Come forth from this vineyard.

I have brought water to my valleys,
Cold and savouring fountains:
I have not yet drunk of their water:
They say: Come forth from this vineyard.

I have built a basin in my vineyard,
The dew of heaven into this basin,
Around it are flowers and light:
They say: Come forth from this vineyard.

I have planted roses in this vineyard,
There are red and white roses:
I have not yet smelt their fragrance:
They say: Come forth from this vineyard.

I have sown flowers in this vineyard:
There are green and yellow:
I have not yet picked these flowers:
They say: Come forth from this vineyard.

Դեռ չեմ կերեր յայս պրտոլոյս .
 Աստեն . Արի ե՛լ յայս այգոյս :

Հնձան եմ շիներ այգոյս
 Արաս եմ թաղեր գինոյս ,
 Դեռ չեմ խումեր ի գինոյս .
 Աստեն . Արի ե՛լ յայս այգոյս :

Բզմուտն եմ փակեր այգոյս ,
 Դեռ չեմ բացեր ըզփակ դուռս
 Այս իմ յարմակազմ այգոյս .
 Աստեն . Արի ե՛լ յայս այգոյս :

Ջուր եմ բերեր ձորերոյս ,
 Օցուրտ եւ բարեհամ աղբիւրս ,
 Դեռ չեմ խումեր ի ջրոյս .
 Աստեն . Արի ե՛լ յայս այգոյս :

Պրքայ եմ շիներ յայգոյս ,
 Արկնից ցօղն ի մէջ պրքոյս ,
 Բոլորն է ծաղկունք և լոյս .
 Աստեն . Արի ե՛լ յայս այգոյս :

Սարդ եմ տրնկեր այս այգոյս
 Արմիր ւրսպիտակ վարդոյս ,
 Դեռ չեմ հոտ առեր վարդոյս .
 Աստեն . Արի ե՛լ յայս այգոյս :

Նաղիկ եմ ցաներ այս այգոյս ,
 Աննաչ ու դեղին ծաղկոյս ,
 Դեռ չեմ քաղեր ի ծաղկոյս .
 Աստեն . Արի ե՛լ յայս այգոյս :

I have planted fruit-trees around the walls.
 Pomegranate, almond and nuts:
 I have not yet tasted of the fruits:
 They say: Come forth from this vineyard.

The turtle-dove is sitting in my vineyard,
 He sings to the birds:
 The spring is arrived to my vineyard:
 They say: Come forth from this vineyard.

Bring me fruits from my vineyard,
 Roses and flowers of many hues,
 That I may imbibe the fragrance:
 I will not leave this vineyard.

The nightingale sang in my vineyard
 From morning to evening:
 The dew falls from the clouds;
 They say: Come forth from this vineyard . . .

Gabriel come to my soul ;
 My tongue from fear was tied :
 The light of my eyes was dimmed:
 Alas! for my brief sun !

The tendrils of my vine were green,
 The grapes of my vine are ripe:
 He says: Come forth from this vineyard,
 From my newly-built vineyard.

They took my soul from my body,
 And dragged me forth from my vineyard.

Տունի եմ տրնկեր պատերուս ,
 Նուս եւ նըշենի շրնկուզ ,
 Գեռ չեմ կերեր ի պտղոյս .
 Աստեն . Արի եւ յայս այգոյս :

Պ ումրին է նըստեր յայգոյս
 Աղանակէ հաւերոյս .
 Գարուն է հասեր այգոյս .
 Աստեն . Արի եւ յայս այգոյս :

Բերէք ինձ մըրգաց այգոյս ,
 Արդ եւ գոյնըզգոյն ծաղկունս ,
 Անուամ հոտոտիմ անուշս .
 Այլ չեմ ելներ ի յայգոյս :

Պւպուլըն գոչէր յայգոյս
 Աւաւօտէ մինչեւ ի լոյս ,
 Յօղն իջանէր ի յամպոյս .
 Աստեն . Արի եւ յայգոյս :

Գաբրիէն եկաւ հոգւոյս .
 Յահէն կապեցաւ լեզուս ,
 Խաւարեցաւ աչացրս լոյս ,
 Հայի՜Ֆ իմ կարճ արեւուս :

Ուուն է կանաչ այս այգոյս ,
 Խաղողն է հասեր այգոյս ,
 Աստէ . Արի եւ յայգոյս ,
 Այս իմ նորաչէն այգոյս :

Առին զհոգիս ի մարմնոյս ,
 Հանին զիս ի յիմ այգոյս :

It is time that I leave my vineyard
This beautiful vineyard.

My newly-built vineyard was destroyed,
Every plant and flower grew dry :
The beauty of my body was faded:
They say: Come forth from this vineyard.

They drag me forth from my vineyard :
The nightingale sings in my vineyard,
The dew descends from the clouds
Every morning and at dawn.

VI.

Elegy of Adam.

Adam sitting at the gate of Paradise
Wept and said sadly:
Oh Seraphim, oh Cherubim !
Who enter Paradise,

I was king in Eden,
Like to a powerful king ;
For one only command
Of that fruit of that immortal tree,

յամ է որ ելնեմ յայգոյս
 Լյս իմ գեղեցիկ այգոյս :

Փրլաւ նորաշէն այգիս ,
 Չորացաւ զինչ կայր տունկ եւ բոյս ,
 Թարշամեցաւ գեղ մարմնոյս .
 Կասեն . Լքի եւ յայգոյս :

Հանին զիս ի յիմ այգոյս ,
 Պլպուլըն կանչէր այգոյս ,
 Յօղն իջանէր ի յամպոյս
 Յամէն առաւօտ եւ լոյս :

Զ.

Ողբ Ադամայ :

Լքամ նստել դուռն դրախտին
 Լայր եւ ասէր ողորմագին .
 Լյ սերովբէք այ քերովբէք ,
 Լր ի դրախտըն մըտանէք ,

Լնդ Թագաւոր էի յձգին
 Կըման հըզօր Թագաւորին ,
 Կասըն միոյ պատուիրանին
 Լնմահական պտղոյ ծառին ,

On account of Eve my consort,
 Who was deceived by the cunning of the
 serpent,
 They took my beautiful ornaments
 And without pity they stripped me.

This only time that I failed
 By the words of my wife I was deceived.
 When I saw her so shameless
 Despoiled of her glory as the devil,

I was touched with pity for her:
 Of the immortal fruit I took and eat:
 I said: Perhaps my Creator may come
 And seeing me and Eve naked,

With paternal love he will take pity on us
 And will have compassion on me and her.
 I heard the sound of the footsteps of the Lord
 Coming to Paradise, and I was surprised:

With the leaf of the figtree I girt my reins,
 Among the trees I hid myself:
 He come and called: Adam where art thou?
 I replied: I am naked:

My Lord, I have heard thy voice,
 I was frightened and ashamed.
 — But who told ye that ye are naked?
 Or who deceived ye? tell me.

Վասն Աւայի իմ կողակցին
 Ար զալտեցաւ խաբամաբ օձին ,

Օ իմ գեղեցիկ զարդերն առին ,
 Օ իս անողորմ մերկացուցին :

Եւս մէկ տարպաս որ զալտեցայ ,
 Բանիւ կրնոջրս խաբեցայ :
 Երբ խայտառակ տեսայ զԱւայ
 Փառացրն մերկ քան զսատանայ ,

Ես ի յիւր գուլթրն վառեցայ ,
 Յանմահ պտղոյն առեալ կերայ :
 Եսցի թէ իմ Ստեղծողըն գայ
 Սերկ տեսանէ զիս եւ զԱւայ ,

Ես հայրական սիրով գըլթայ
 Եւ ողորմի ինձ եւ նորայ :
 Ոտնաձայն Տեառն լրւայ
 Գալոյ ի դրախտն՝ եւ արշեցայ .

Տերեւ թղենւոյն զինեւ սիւսձայ ,
 Ի մէջ ծառոց անկեալ թագեայ .
 Եկն եւ ձայնեաց . Եւամ, ո՛ւր ես .
 Ես ձայն տըւի , թէ Սերկ եմ ես .

Տեր , ըզքո ձայնըդ լրւայ ես
 Օ ահի հարայ ւամօթերես :
 — Եմ ո՛վ ասաց ձեզ թէ մերկ էք ,
 Կամ ո՛վ խաբեաց ձեզ , պատմեցէք :

Eve replied to him :

The serpent deceived me and I eat.
The Lord cursed the serpent and Eve,
And I was enslaved between them.

The Lord commanded: Go forth:

Dust ye were and dust ye shall become. —
I pray ye, o Seraphim,
I lament, o, hear me ;

When ye enter Eden,

Take a branch of the immortal fruit,
Bring and place it on my eyes
And heal my obscured sight.

When ye enter Eden

Shut not the gate of Paradise,
Place me standing at the gate,
I will look a moment and then bring me
back.

Ah! I remember ye, o flowers,

And sweet smelling fountains ;

Ah! I remember ye, o birds

Sweet singing, and ye, o beasts:

Ye who enjoy Paradise

Come and weep over your king,

Ye who are in Paradise planted by God

Elected from the earth of every kind and sort.

Եւա պատասխան ետ նրմա .

()ձրն խաբեաց զիս եւ կերայ :
Տէրն անիծեց զօճն եւ զյւա ,
Ես այլ ի մէջրն գերեցայ :

Տէրն հրամեց մեզ թէ Ելէք ,
Թէ հող եիք ՚ի հող դարձէք :
Ես աղաչեմ զձեզ , սերովբէք ,
Գանկատ ունիմ , ինձ լրսեցէք .

Երբ ի յԱգին դրախտրն մըտնէք
Յանմահ պտղոյն ճիւղ մի առէք ,
Բերէք յաչացս ի վրայ դրրէք
Օ խաւարեալ աչս ողջացուցէք :

Երբ ի դրախտրն մըտանէք
Բզդրախտին դուռն մի փակէք .
Օ իս ի դիմաց կանգնեցուցէք ,
Պահ մի հայիմ կարճ՝ դարձուցէք :

Ը՛հ , կոյիշեմ ըզձեզ ծաղկունք ,
Ընուշահամ աղբերակունք .
Ը՛հ , կոյիշեմ ըզձեզ թուշունք
Քաղցրաբարբառ եւ անասունք .

Աբբ ըզդրախտրն վայելէք
Ձեր թագաւորն եկայք լացէք ,
Աբբ ի դրախտն աստուածատունկ
Յերկրէ ընտրեալ ազգի ազգունք :

VII.

*Lament of a mother on her son who died
in infancy.*

I gaze and weep mother of my boy,
I say alas and woe is me wretched!
What will become of wretched me
I have seen my golden son dead!

They seized that fragrant rose
Of my breast, and my soul fainted away
They let my beautiful golden dove
Fly away, and my heart was wounded.

That falcon death seized
My dear and sweet-voiced turtle-dove and
wounded me:
They took my sweet-toned little lark
And flew away through the skies!

Before my eyes they sent the hail
On my flowering green pomegranate;
That my rosy apple on the tree,
Which gave fragrance among the leaves.

They shook my flourishing beautiful almond-
tree
And left me without fruit;

Է .

Ողբ մօր ի վաղա՛ւեռիկ որդիւն :

- Նայիմ որբամ ծնող տղայիս ,
 Վայ եւ եղուկ ասեմ իմ անձինս .
 Երդ զի՞նչ լինիմ եղուկ եղկելիս ,
 Տեսի մեռեալ զոսկեհատ զորդիս .
- Օ անուշահոտ վարդն իմոյ գլրկիս
 Խլեցին առին , թալկացաւ հոգիս .
 Օ իմ գեղեցիկ ոսկի աղաւնիս
 Թաւուցին յինէն , խոցեցաւ սրբտիկս :
- Օ քաղցրանուագ սիրուն տատրակիկս
 Մահու բազան էզարկ , խոցեաց զիս .
- Օ իմ քաղցրաձայն արտուտիկ ձագիկս
 Լռեալ թրուան ի վեր ի յերկինս :
- Օ իմ ծաղկալի կանաչ նրունենիս
 Կարկրտահար արին դէմ աչիցս .
 Օ իմ կարմրացեալ խնձորն ի ծառիս
 Օ անուշահոտն 'ի մէջ տերեւիս :
- Օ իմ գեղեցիկ ծաղկեալ նրշենիս
 Թափեցին անսպտուղ արին զիս ,

By beating it they threw it on the ground
 And trod it under foot with the earth of the
 grave.

What will become of wretched me!
 Many sorrows surrounded me.
 O my God, receive the soul of my little one
 And place him at rest in the bright heaven!

VIII.

On the same subject.

My sun was eclipsed,
 The light of my eyes obscured;
 The day was to me the darkest night
 And the light of the stars was covered.

The spring became to me the roughest winter,
 The summer was snowy,
 The seasons were changed to me
 And the freezing air struck me.

The sweet was bitter
 And my food became ashes;
 My flesh stuck to my bones was dried,
 My tongue in my mouth was dried.

Հարեալ ձրգեցին ի վերայ երկրի
 Կոխան արարին հողոյ տապանին :

Ո՛հ , զինչ լինիմ եղուկ եղկելիս ,
 Շատ տրտմութիւնք պատեցին զիս :
 Լճո՞ղ , Տէր , ընկալ զհոգի տրղայիս
 Եւ հանգո ի լուսեղէն երկինս :

Ը .

Ի նոյն :

Իմ արեգակրն խաւարեցաւ
 Եւ աչերուս լոյսըն մըթացաւ .
 Յորեկն ինձ խոր գիշեր դարձաւ
 Եւ աստեղաց լոյսըն ծածկեցաւ :

Գարունըն խիստ ձրմեռ ինձ դարձաւ ,
 Լճառն սաստիկ ձիւնաբեր եղաւ .
 Ինձ եղանակրն փոփոխեցաւ
 Եւ դառնաշունչ օդըն զիս հարաւ :

Քաղցրըն լեղի եղեւ դառնացաւ
 Եւ կերակուրս ինձ մոխիր դարձաւ .
 Սարմինս յոսկերս կըցեալ չորացաւ
 Լեզուս ի քիմն իմ ցամաքեցաւ :

When my beautiful boy died
My breath was gathered, my lips were bound :
When this my pretty boy died
My life was equal to the earth.

When this my peacock and lamb died
My brain turned and was lost :
When this my dearest little one flew
My mouth was hushed, my ear was deaf.

When this joyful plant faded
My foot was broken, my arm burst,
All my body was brought to dust
And with my boy was bowed to the ground.

Yet let me thank God
Who received him with the holy boys.
O my God, receive the soul of my little one
And place him at rest in the bright heaven!

Եւ յա գեղեցիկ որդեակս որ մեռաւ
 Շունչքս քաղեցաւ, շրթունքս կապեցաւ .
 Եւ յա նազելի որդիս որ մեռաւ
 Կեանքքս հողոյ հաւասարեցաւ :

Եւ յա սիրամարդ գառնիկս որ մեռաւ
 Խելքքս գնաց եւ ցընորեցաւ .
 Եւ յա սիրունիկ ձագիկս որ թրուաւ
 Բերանս լրուեաց, ականջքս խլցաւ :

Եւ յա զուարճալի տունկս որ չորացաւ
 Ոտքս բեկաւ, թեւքս կոտորեցաւ,
 Բոլոր մարմինքս փոշիացաւ
 Եւ ընդ որդոյս ի հող մերձեցաւ :

Եւ որ գոհութիւն Տեառն որ ըստացաւ
 Բնդ սուրբ մանկանցն ըզսա ընկալաւ :
 Եւ որ, Տէր, ընկալ զհոգի տրղայիս
 Եւ հանգո ի լուսեղէն երկինս :

IX.*Song of the new bride.*

Little threshold, be thou not shaken;
It is for me to be shaken,
To bring lilies.

Little plank, be thou not stirred;
It is for me to be stirred,
To bring lilies.

Little ground, shake thou not;
It is for me to be shaken,
To bring lilies.

Little tree, tremble not;
It is for me to tremble,
To bring lilies.

Little leaf, be thou not thrown down;
It is for me to be thrown down,
To bring lilies.

Sun, arise not;
It is for me to arise,
To bring lilies.

Sun, circulate not;
It is for me to circulate,
To bring lilies.

Թ .

Երգ հարսին :

Շ Էմկիկ մի ժաժա .
 Ես եմ ժաժալու ,
 Շ ուշան տանելու :

Տախթիկ մի թընտա .
 Ես եմ թընտալու ,
 Շ ուշան տանելու :

Հողիկ մի սըռա .
 Ես եմ սըռալու ,
 Շ ուշան տանելու :

Դառուկ մի դողա .
 Ես եմ դողալու ,
 Շ ուշան տանելու :

Տերւիկ մի թափի .
 Ես եմ թափելու ,
 Շ ուշան տանելու :

Մըբեւ դուն մ'եչնի .
 Ես եմ եչնելու ,
 Շ ուշան տանելու :

Մըբեւ մի պատի .
 Ես եմ պատելու ,
 Շ ուշան տանելու :

Moon, arise not;
 It is for me to arise,
 To bring lilies.

Moon, circulate not;
 It is for me to circulate,
 To bring lilies.

Stars, sparkle not;
 It is for me to sparkle,
 To bring lilies.

Crane, cry not; "
 It is for me to cry,
 To bring lilies.

Mamma, weep not;
 It is for me to weep,
 To bring lilies.

Papa, weep not;
 It is for me to weep,
 To bring lilies.

Brother, weep not;
 It is for me to weep,
 To bring lilies.

They had deceived the mamma with a knitting-
 needle and a ball:

They had deceived papa with a cup of wine:

They had deceived the brother with a pair of
 boots:

They had deceived the little sister with a finger
 of antimony.

Եւսին դուն մ'եղնա .
 Ես եմ եղնելու ,
 Շուշան տանելու :

Եւսին մի պատի .
 Ես եմ պատելու ,
 Շուշան տանելու :

Եստղունք մի ցոլաք .
 Ես եմ ցոլալու ,
 Շուշան տանելու :

Երունկ մի կրղա .
 Ես եմ կրղալու ,
 Շուշան տանելու :

Մերիկ դուն մի լա .
 Ես եմ լալու ,
 Շուշան տանելու :

Տերիկ դուն մի լա .
 Ես եմ լալու ,
 Շուշան տանելու :

Եղբեր դուն մի լա .
 Ես եմ լալու ,
 Շուշան տանելու :

Օ մերիկ խաբեցին թօփ մը շիշով .

Օ հերիկ խաբեցին կուռէ մը գինով .

Օ աղբեր խաբեցին ջուխտակ մը ճրգմով .

Օ քուրիկ խաբեցին մատիկ մը հինով :

They have loosed the knot of money

And detached the girl from her grand mother.

Mother, sweep thou not the little plank

In order that the little trace of thy girl may not
be effaced:

Let a little memory remain to thee

In order that thou mayest fill the wish of thy
soul.

They passed with a sieve the raisin

And filled the pockets of the girl,

And they put her on the foreign way!

X.

A song on the bridegroom.

Blessed be the merciful God;

Blessed the will of our Creator (*Thrice*).

We have united, we have finished,

We have placed the Cross over them (*Thrice*).

Go and seek the father of the king ¹⁶,

Let him come and prepare the feast:

Let him bend his knees before the holy altar:

All good and prosperity to our king (*Thrice*).

Go and seek the mother of our king,

Let her come and bend her knees before the
holy altar:

All good and prosperity to our king.

Go and seek the brother, (sister, ec. ec.)

օղբամի հանգուրց արձակեցին
 օղջիկ մամուց ջուկեցին :
 Մէրիկ մի աւլի զտախթիկ
 Ոչաւրի քու աղջկայ հետիկ .

Թող մընայ քեզի նրմուշիկ
 Որ հանիս զքու սրբոտի հասրաթիկ :

օջամիչ մաղով մաղեցին ,
 Մղջկայ ճիպեր լեցուցին ,
 Կարիպ ճամբուն դըրեցին :

ժ .

Երգ հարսանեաց փեսայի :

()րհնեալ բարերար Մստուած .
 Կամքն օրհնեալ մեր Մրարողին (Երիցս) .
 օուգեցինք , հայ թամամեցինք ,
 օխաջն ի վըրէն բազմեցուցինք (Երիցս) :
 Կացէք բերէք զթագւորի հէր
 Իգայ նստի դարպազ էնէ .
 Երնտրիկ զարկէ սուրբ սեղանին ,
 Խէրն ու բարին մեր թագւորին (Երիցս) :
 Կացէք բերէք զթագւորի մէր
 Երնտրիկ զարկէ սուրբ սեղանին ,
 Խէրն ու բարին մեր թագւորին :
 Կացէք բերէք զթագւորի աղբէր , (զքուր *և* *և*)

Go and seek the crane from the desert;
 Let him come and sit and observe:
 Let him bend his knees before the holy altar:
 All good and prosperity to our king.
 Go and seek the duck from the lake;
 Let him come and sit and observe:
 Let him bend his knees before the holy altar:
 All good and prosperity to our king.
 Go and seek the partridge from the hill;
 Let him come and sit and observe:
 Let him bend his knees before the holy altar:
 All good and prosperity to our king.

ANSWER

To our king became flowers of flowers (*Thrice*).
 — What sort of flower must we give him?
 The flower of flowers which becomes him is the
 balsam:
 Because it blossoms and flowers together.
 The flower of the flowers which becomes him is
 the snow-bell.
 The flower of the flowers which becomes him is
 the everlasting.
 The flower of the flowers which becomes him is
 the pomegranate, (the lily, the rose).

ANSWER

By the help of the holy Precursor, yes by his help
 There came a king with a face like a cross.

Վացէք բերէք զկուռնկն ի չօլէն
 Իգայ նըստի սէյրան անէ .
 Նընտրիկ զարկէ սուրբ սեղանին ,
 Խէրն ու բարին մեր թագւորին :

Վացէք բերէք զբաղն ի կօլէն
 Իգայ նըստի սէյրան անէ .
 Նընտրիկ զարկէ սուրբ սեղանին ,
 Խէրն ու բարին մեր թագւորին :

Վացէք բերէք զկաքաւն ի սարէն ,
 Իգայ նըստի սէյրան անէ .
 Նընտրիկ զարկէ սուրբ սեղանին ,
 Խէրն ու բարին մեր թագւորին :

ՓՈՒ

Սեր թագւորին ծաղիկ պիտէր ծաղկունաց (Երիցս) .

— Նաղիկն ինչէնի՞ պիտէր ծաղկունաց .

Նաղիկ պալասոն պիտէր ծաղկունաց ,

Որ փթըթէր ծառն ու ծաղիկ հետ իրրաց :

Նաղիկ ճընծաղիկ պիտէր ծաղկունաց .

Նաղիկ անթառամ պիտէր ծաղկունաց .

Նաղիկ նունենի (նունուֆար , վարդենի , նա) :

ՓՈՒ

Սուրբ Վարապետին զօրութենով , հայ զօրութենով ,
 Խաչերես թագաւոր մը կիգէր :

ANSWER

Our king was crossed, our king was crossed;
 His fez ¹⁷ was red, his sun was green.

Our king was crossed, our king was crossed;
 His turban was red, his sun was green.

Our king was crossed, our king was crossed;
 His tunic was crossed, his sun was green.

Our king was crossed, our king was crossed;
 His apple ¹⁸ was red, his sun was green.

Our king was crossed, our king was crossed;
 His cloak was red, his sun was green.

Our king was crossed, our king was crossed;
 His cape was vari-coloured, his sun was green.

ANSWER

Arise let us go and meet him,
 That he may not be offended.

ANSWER

That large heap, that large large heap, what
 is it?
 That large heap it is the provisions of the vil-
 lage.

The lion is roaring, look who is it?
 The lion is roaring, it is the doctors.

The partridge is chirping, look who is it?
 The partridge is chirping, it is the priests.

The sparrow is warbling, look who is it?
 The sparrow is warbling, it is the deacons.

ՓՈՒ

Մեր թագւորն էր խաչ, մեր թագւորն էր խաչ .
 Ֆասն էր կարմիր, արեւն էր կանանչ :
 Մեր թագւորն էր խաչ, մեր թագւորն էր խաչ .
 Խըզն էր կարմիր, արեւն էր կանանչ :
 Մեր թագւորն էր խաչ, մեր թագւորն էր խաչ .
 Խաչփոկ խաչումաչ, արեւն էր կանանչ :
 Մեր թագւորն էր խաչ, մեր թագւորն էր խաչ .
 Խընծորն էր կարմիր, արեւն էր կանանչ :
 Մեր թագւորն էր խաչ, մեր թագւորն էր խաչ .
 Պինիչն էր կարմիր, արեւն էր կանանչ :
 Մեր թագւորն էր խաչ, մեր թագւորն էր խաչ .
 Բըքերն էր նըշխուն, արեւն էր կանանչ :

ՓՈՒ

Ելէք ուր առջեւն երթանք
 Ուր ձէհլիկ խաթրիկ չիմրնայ :

ՓՈՒ

Լն դիզան բէտ բէտ դիզան տեսէք թէ էն ո՞րն է .

Լն դիզան բէտ բէտ դիզան գեղի համբէքն է :

Լուծներ մըրմըռալ էն, տեսէք թէ էն ո՞րն է .

Լուծներ մըրմըռալ էն, վարդապետներն է :

Կաքըններ կըղկըղալ էն, տեսէք թէ էն ո՞րն է .

Կաքըններ կըղկըղալ էն, էն երիցներն է :

Ղնճըղներ ճըլըստալ էն, տեսէք թէ էն ո՞րն է .

Ղընճըղներ ճըլըստալ էն, սարկեւըկներն է :

Who is he like a large column among them?

That large column is the father of the king.

Who is she who has the headdress of cotton with a hole in it?

That of that headdress of cotton with a hole in it, is the mother of the king.

What is that bright star behind them?

That bright star behind them, is the queen.

That brush behind the door, who is it?

That brush behind the door, it is the servants.

The hound came with the bag in his mouth, who is it?

The hound came, with the bag in his mouth, it is the collector of the village.

The mouse covered with flour came, who is it?

The mouse covered with flour came, it is the miller.

ANSWER

We have praised, yes we have praised, yes finished,

We have placed the cross over them.

Եւ միջի հաստագերանն տեսէք թէ էն ո՞րն է .

Եւ միջի հաստագերանն թագւորի հէրն է :

Եւ քուլա բամբակն ի ծակ տեսէք թէ էն ո՞րն է .

Եւ քուլա բամբակն ի ծակ թագւորի մէրն է :

Եւ զօհալ աստղ ետեւանց տեսէք թէ էն ո՞րն է .

Եւ զօհալ աստղ ետեւանց՝ էն թագուհին է :

Յախ աւել ետեւ դըրան տեսէք թէ էն ո՞րն է .

Յախ աւել ետեւ դըրան էն մըշկըներն է :

Շունն եկաւ պարկն ի բերան , տեսէք թէ էն ո՞րն է .

Շունն եկաւ պարկն ի բերան , գեղի գըզիրն է :

Սուկն եկաւ ալըրթաթախ , տեսէք թէ էն ո՞րն է .

Սուկն եկաւ ալըրթաթախ , էն ջաղցրպանն է :

ՓՈՒՄ

Վովեցինք , հայ թամամեցինք , հայ թամամեցինք ,

Օխաճն ի վըրէն բազմեցուցինք :

XI.

The pilgrim to the crane.

Crane, whence doest thou come? I am servant of
thy voice.

Crane, hast thou not news from our country?
Run not to thy flock, thou wilt arrive soon
enough:

Crane, hast thou not news from our country?

I have left my possessions and vineyard, and I ha-
ve come hither:

How often do I sigh, it seems that my soul is
torn from me:

Crane, stay a little, thy voice is in my soul:

Crane, hast thou not news from our country?

Thou dost not carry disappointment to those who
ask thee:

Thy voice is sweeter to me than the sound of
the well-wheel:

Crane, thou alightest at Bagdad or Aleppo:

Crane, hast thou not news from our country?

Our heart desired it and we arose and departed:

We have found out the miseries of this false
world:

ԺԱ .

Պանդոշխտ առ կռռնկ :

Կռռնկ , ուստի կուգաս , ծառայ եմ ձայնիդ .

Կռռնկ , մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս .
Մի վազեր երամիդ՝ շուտով կըհասնիս .

Կռռնկ , մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս :

Թողեր եմ ուեկեր իմ մըլքերս ուայգիս .

Վանի որ անի կ'անեմ կուքաղուի հոգիս .

Կռռնկ , պահ մի կացիր , ձայնիկդ ի հոգիս .
Կռռնկ , մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս :

Վեզ խապար հարցնողին չես տանիր տալապ .

Չայնիկդ անուշ կուգայ քան զջրի տօլապ .

Կռռնկ , Պաղտատ իջնուս կամ թէ ի հալապ ,
Կռռնկ , մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս :

Սըրտերնիս կամեցաւ , ելանք դընացանք ,
Ե՛յս սուտ աստընւորիս տէրտէրն իմացանք .

We are deprived of the sight of our table-companions.

Crane, hast thou not news from our country?

The affairs of this landlord are long and tedious:
Perhaps God will hear and open the little gate:
The heart of the pilgrim is in sorrow, his eyes
in tears.

Crane, hast thou not news from our country?

My God, I ask of thee grace and favour:

The heart of the pilgrim is wounded, his lungs
are consumed:

The bread he eats is bitter, the water he drinks
is tasteless.

Crane, hast thou not news from our country?

I know not either the holy day, nor the working
day:

They have put me on the spit and placed me at
the fire:

I mind not the burning, but I feel the want of
you.

Crane, hast thou not news from our country?

Thou comest from Bagdad and goest to the fron-
tiers,

I will write a little letter and give it to thee:

God will be the witness over thee;

Thou wilt carry it and give it to my dear ones.

Մըղուհացիներ մարդկանց կարօտ մընացանք :

Կռունկ , մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս :

Մստընւորիս բաներն կամաց կամաց է .

Միթէ Մստուած լըսէ , դըռնակըն բացցէ .

Պարիպին սիրտն է սուգ , աչերն ի լաց է :

Կռունկ , մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս :

Մստուած , քեզնէ խնդրեմ մուրվէթ ու քերէմ .

Պարիպին սիրտն է խոց , ճիկերն է վերէմ .

Կերած հացն է լեղի ու ջուրն է հարամ :

Կռունկ , մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս :

Ոչ ըզլուր օրն գիտեմ ոչ ըզկիրակին .

Օարկած է զիս շամփուրն , բըռնած կըրակին .

Մարիլըս չեմ հոգար , ձեզնէ կարօտ եմ :

Կռունկ , մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս :

Պաղտատու կուգաս , կ'երթաս ի սէհրատ ,

Թըղթիկ մի գըրեմ , տամ քեզ ամանաթ .

Մստուած թող վըկայ լինի քո վըրադ .

Տարեալ հասուսցես զայդ իմ սիրելեաց :

I have put in my letter, that I am here,
 I have never even for a single day opened my
 eyes:

O my dear ones, I am always anxious for you!
 Crane, hast thou not news from our country?

The autumn is near, and thou art ready to go:
 Thou hast joined a large flock:
 Thou hast not answered me and thou art flown!
 Crane, go from our country, and fly far away!

XII.

The elegy of a partridge.

The partridge was sitting (*Double*)
 And weeping on a stone: O birds!
 And lamented with the little birds:
 O birds, o fowls of the air!
 I ascended high mountains (*Double*),
 I gazed on verdant meadows:
 O birds, o fowls of the air!
 I descended and fell into the snare,
 Into a net spread on the lake:
 O birds, o fowls of the air!
 They came and took me out,
 And showed me the terrible sword:
 My tuneful throat
 They cut from ear to ear:

Գլորեր եմ մէջ թըղթիս, թէ հոս մընացի .
 ()րիկ մի օրեր զաչերս չըբացի .

Սիրելիք, ձեզանէ կարօտ մընացի :
 Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս :

Ըշունն է մօտեցեր, գնալու ես թէտպիր .
 Երամ ես ժողվեր հազարներ ու բիւր .
 Ինձ պատասխան չտուիր, ելար գնացիր .
 Կռունկ, մեր աշխարհէն գընա՛ հեռացիր :

Ժ Բ .

Ողբ կաքսառոռ :

Նըստեալ կայր ու լայր կաքսուկն (Արկիև)
 Ի վերայ քարին . այ՛ հաւեր .
 Ու գանկատ կ'անէր ձագերուն .
 Թըռչունք, այ՛ հաւեր :
 Ի բարձրը լերունք ելայ (Արկիև),
 Ի կանաչ մարգեր նայեցայ .
 Թըռչունք, այ՛ հաւեր :
 Իջի որոգայթ ընկայ
 Ի վարմին մէջ ի ծովակին .
 Թըռչունք, այ՛ հաւեր :
 Եկին զիս ի վեր առին,
 Օ՛հա հաբեկ սուրըն ցըցուցին .
 Օ՛այս իմ կարկըջուն վըզիկս
 Յախանջէ յախանջ զենեցին .

My purple blood

They shed upon the ground:

My rosy beak

They exposed on the sparkling flame:

My little-stepping feet

They cut off at the knees.

My many-coloured feathers

They dispersed one to the hill one to the valley:

That which fell on the hill,

That the breeze carried away:

That which fell in the valley,

That the torrent rose and carried away.

And like saint Gregory ¹⁹

They let me down into the deep well.

They came and drew me up,

They sat round a table;

And like saint James the Intercised ²⁰

They cut me in little pieces:

They made the pancake ²¹ for my shroud,

And buried me with red wine.

I cried out the lamentation of Jeremiah,

And that of the first father and mother.

Օ այս իմ կարմրուկ արիւնս
 Ի գետին ի վար վաթեցին .
 Օ այս իմ կարմրած կրտնուցս
 Կրրակին կածրն հասուցին .
 Օ այս իմ մանտրուքայլ ոտկունքս
 Ի ծրնկացս ի վար կրտրեցին .
 Օ այս իմ գունըզգուն փետուրս
 Մէկն ի սար արին մէկն ի ձոր .
 Օ այն որ ի սարն էր ընկեր
 Օ այն իջեր քամեկն ու տարեր ,
 Օ այն որ ի ձորն էր ընկեր
 Օ այն ելեր հեղեղն ու տարեր :
 Եւ սուրբ Գրիգորի նրման
 Օ իս ի խոր Ա իրապն իջուցին .
 Եկին զիս ի վեր առին
 Մէճիս հաւասարցուցին .
 Եւ սուրբ Յակովկայ նրման
 Մասրն մասրն կրտրրտեցին .
 Օ լաւաշն ինձ պատանք դրրին
 Ու կարմիր գինով զիս թաղեցին :
 Ես ձայն զԱրեմիային ածի
 Կախահօրն ու մօրն Եւայի :

XIII.

On the partridge. ²²

The sun beats from the mountain's top,
 Pretty pretty:
 The partridge comes from his nest ;
 Was saluted by the flowers,
 He flew and came from the mountain's top.
 Ah ! pretty pretty,
 Ah ! dear little partridge !

When I hear the voice of the partridge
 I break my fast on the house top:
 The partridge comes chirping
 And swinging from the mountain's side.
 Ah ! pretty pretty,
 Ah ! dear little partridge !

Thy nest is enamelled with flowers,
 With vasilico, narcissus and water-lily:
 Thy place is full of dew,
 Thou delightest in the fragrant odour.
 Ah ! pretty pretty,
 Ah ! dear little partridge !

Ժ Գ .

Երգ կաքառու :

Արեւ տէպաւ սարին վերէն ,
 Խօրօտիկ խօրօտիկ .
 Կեաքեաւն ելաւ իր բեռնէն ,
 Բարեւ արեց ծաղկըներէն ,
 Թաւաւ եկաւ սարին ծերէն ,
 Խօրօտիկ խօրօտիկ ,
 Ա՛յ սիրունիկ կեաքեաւիկ :

Երբ կեաքէւուն ձայն կըլլսեմ
 Երդիսն ի վեր դիւս կ'երիշկեմ .
 Կեաքեաւ կուգայ կըրկըրալով
 Դարին վերէն շորորալով .
 Ա՛յ խօրօտիկ խօրօտիկ ,
 Ա՛յ սիրունիկ կեաքեաւիկ :

Քեո բեռն հինաճ ծաղկըներով ,
 Ռըհան նարկիս նունուֆարով .
 Քեո տեղ լըցուած է շաղերով ,
 Դիւ կըմայլիս անմահ հոտով .
 Ա՛յ խօրօտիկ խօրօտիկ ,
 Ա՛յ սիրունիկ կեաքեաւիկ :

Thy feathers are soft,
Thy neck is long, thy beak little,
The colour of thy wing is variegated:
Thou art sweeter than the dove.
Ah! pretty pretty,
Ah! dear little partridge!

When the little partridge descends from the tree
And with his sweet voice chirps,
He cheers all the world,
He draws the heart from the sea of blood.
Ah! pretty pretty,
Ah! dear little partridge!

All the birds call thee blessed,
They come with thee in flocks,
They come around thee chirping:
In truth there is not one like thee.
Ah! pretty pretty,
Ah! beautiful little partridge!

Վեո փետուրներ են փափուկիկ ,
 Վեո վիզն երկէն , կըտուց պըզտիկ .
 Վեո թեւին գեոն է նըխշունիկ ,
 Գիւ անուշ ես քանց եղունիկ .
 Ա՛յ խօրօտիկ խօրօտիկ ,
 Ա՛յ սիրունիկ կեաքեաւիկ :

Երբ կեաքաւիկն ծառին կ'իջնի ,
 Իր քաղցը ձէնով ճըլվըլ կ'անի ,
 Ա՛խարհս ըմէն զըւարթ կ'անի ,
 Ա՛րուն ծովէն սիրտ կըհանի .
 Ա՛յ խօրօտիկ խօրօտիկ ,
 Ա՛յ սիրունիկ կեաքեաւիկ :

Հաւերն ամեն ք'երնեկ կուտան ,
 Հետ քե կիւզան շարան շարան ,
 Վե շուրջ եկած կըճըլվըլան ,
 Բսկի չիկայ քեզի նըման .
 Ա՛յ խօրօտիկ խօրօտիկ
 Ա՛յ աղուորիկ կեաքաւիկ :

XIV.

To the stork. ²⁵

Welcome stork!

Thou stork welcome!

Thou hast brought us the sign of spring.

Thou hast made our heart gay.

Descend o stork!

Descend o stork upon our roof,

Make thy nest upon our ash-tree,

Thou our dear one.

Stork, I lament to thee;

Yes, o stork, I lament to thee,

I will tell thee my thousand sorrows,

The sorrows of my heart, the thousand sor-
rows.

Stork, when thou didst go away

When thou didst go away from our tree,

Withering winds did blow,

They dried up our smiling flowers.

The brilliant sky was obscured,

That brilliant sky was cloudy:

ԺԴ.

Երգ արագի:

Արագիլ, բարով եկիր,
 Դուն արագիլ, բարով եկիր.
 Բ՛նե գարնան նըշան բերիր,
 Դու մեր սըրտիկ զըւարթ արիր:

Արագիլ, մեզի իջիր,
 Դուն արագիլ մեր տուն իջիր,
 Ս՛եր խացի ծառին բունիր,
 Դու մեր սիրուն:

Արագիլ, քե գանգըտիմ,
 Հայ արագիլ քե գանգըտիմ.
 Իմ հազար ցաւերս ասիմ
 Աըրտիս ցաւեր հազար ցաւ:

Արագիլ, եք գընացիր
 Դուն մեր ծառէն եք գընացիր,
 Օ՛ ուլումաթ հովեր արին,
 Կըծղուն ծըղկներըս չորցուցին:

Պըսպղուն երկինքն մըթներ,
 Լ՛ն պըսպղուն երկինքն մըթներ.

From above they were breaking the snow in
pieces:
Winter approached, the destroyer of flowers.

Beginning from the rock of Varaca, ²⁴
Beginning from that rock of Varaca,
The snow descended and covered all,
In our green meadow it was cold.

Stork, our little garden,
Our little garden was surrounded with snow,
Our green rose trees
Withered with the snow and the cold.

XV.

The youngman and the water.

Down from yon distant mountain
The water flows through the village. Ha!
A dark boy came forth
And washing his hands and face,
Washing, yes washing,
And turning to the water asked. Ha!
Water, from what mountain dost thou come?
O my cool and sweet water! Ha!
I came from that mountain,
Where the old and the new snow one on the
other.

Մեր վերէն ձրներ բրդեր ,

Նաղկաթափ ձրմեռն հասեր :

Վարագայ սարէն բրունած
 Ին Վարագայ սարէն բրունած ,
 Չիւն իջնէր ըմէն ծածկեր ,
 Կանաչ դաշտիկըս ցուրտ աներ :

Երագիւ մեր դրախտին ձիւնիկ
 Պատեր մեր դրախտիկ .
 Կանաչուն մեր վարդնիս
 Յամքեր պաղէն ը ձրմրուէն :

ԺԵ .

Մանուկն եռ ջուրն :

Ե՛րդ վայրի լեռնէտ ի վայր
 Ջուրն ի շինուտ մէջն անցանի . հայ .
 Թուխ մանուկ մ' ի դուրս ելեր
 Չեռքն ու զերեան է լուացեր .
 Լուացեր , հայ լուացեր ,
 Դարձեր ի ջուրն հարցունք եղեր . հայ :
 Ջուր դու ի յոր լեռնէ կուգաս ,
 Իմ պաղիկ ջրիկ ու անուշիկ . հայ :
 Ես ի յայն լեռնէն կուգամ ,
 Որ հին ու նոր ձիւնն ի վերայ . հայ :

Water, to what river dost thou go?

O my cool and sweet water! Ha!

I go to that river

Where the bunches of violets abound. Ha!

Water, to what vineyard dost thou go?

O my cool and sweet water! Ha!

I go to that vineyard

Where the vinedresser is within. Ha!

Water, what plant dost thou water?

O my cool and sweet water! Ha!

I water that plant

Whose roots give food to the lamb,

The roots give food to the lamb,

Where the apple tree and the anemone.

Water, to what garden dost thou go?

O my cool and sweet water! Ha!

I go into that garden

Where the sweet song of the nightingale. Ha!

Water, into what fountain dost thou go?

O my cool and sweet little water!

I go to that fountain

Where thy lover comes and drinks:

I go to meet her and kiss her chin,

And satiate myself with her love.

Չ ուր դու ի յոր առու կ'երթաս .
 Իմ պաղիկ ջրիկ ուանուշիկ :
 Ես ալ ի յայն առուն կ'երթամ
 Որ փունձրն շատ է մանուշկին :
 Չ ուր դու ի յոր այգի կ'երթաս ,
 Իմ պաղիկ ջրիկ ւանուշիկ :
 Ես ի յայն այգին կ'երթամ
 Որ տերն ի մէջն է այգեպան :
 Չ ուր դու որ տունկ կու ջրրես ,
 Իմ պաղիկ ջրիկ ւանուշիկ .
 Ես ի յայն տունկրն ջրրեմ
 Որ տակրն խոտ բերէ դառին .
 Տակրն խոտ բերէ դառին ,
 Ծառն խնձորի , հազարվարդին :
 Չ ուր դու ի յոր պաղջայ կ'երթաս ,
 Իմ պաղիկ ջրիկ ւանուշիկ :
 Ես ի յայն պաղջան կ'երթամ
 Որ պուլպուլի քաղցր եղանակ :
 Չ ուր դու ի յոր աղբիւր կ'երթաս ,
 Իմ պաղիկ ջրիկ ւանուշիկ :
 Ես ի յայն աղբիւրն երթամ
 Որ գայ քո եարն ու ջուր խրմէ .
 Դէմ գամ ըզդունչն պագնեմ
 Լպա սիրովն յագենամ :

XVI.

The oldman and the ship.

Our Lord an oldman with the white beard
 Seated with glory on the cross:
 Cried sweetly to the sailors:
 Oh! sailors you my brothers!
 My brothers, take this oldman into the ship,
 I will offer many prayers for you.
 Go away, go away, white-bearded oldman!
 Our ship is not for prayers:
 Our ship is large and the passage-money is
 great:
 This ship is freighted by a merchant.
 He made the sign of the cross, and sealed a paper:
 He extended his hand and took some sand,
 He took the stone for money: There!
 There is money for you!
 He paid his passage-money and entered the ship:
 There is money and dehkan ²⁵ for you.
 The waters of the abyss were troubled,
 The ship was overturned by the waves.
 Whence didst thou come, o sinful man?
 Thou art lost and thou hast lost us!
 I a sinner? give me the ship,
 And you go to sweet sleep.
 He signed with the right hand,
 With the left he steared the ship.

Ժ Զ .

Ծերն ոչ նառնի :

Մեր Տէրն ծեր եւ ալեւոր
 Փառօք բազմեալ Տէրն 'ի խաչին :
 Քաղցր ձայնէր նաւաւարաց .
 Այ նաւաւարք դուք իմ եղբարք ,
 Եղբարք , առէք զայս ծերս ի նաւն ,
 Ես ձեզ բազում աղօթս առնեմ :
 Այ , գնա՛ գնա՛ ծեր ալեւոր ,
 Մեր նաւըս չէ վասն աղօթից .
 Նաւըս մեծ է , վարձըն շատ է .

Նաւս ի վարձ է վաճառկանին :
 Խաչ եհան քարտէ կրնքեաց ,
 Չերն տարաւ , աւազն էառ ,
 Քարն էառ դեկան , Ա՛հա՛ ,
 Ա՛հա ձեզ դրամ եւ դահեկան :
 Վարձըն երեստ եւ նաւ մըտաւ .
 Ա՛հա ձեզ դրամ եւ դահեկան :
 Թուրն անդրնդոց պըղտորեցաւ ,
 Նաւն ի յալուեն կործնումն էառ :
 Ուստից եկիր մարդ մեղաւոր ,
 Ու դու կորար մեզ կորուսիր :
 Ե՞ս մեղաւոր . տուք նաւտ ի յիս ,
 Եւ դուք անուշ ի քուն եղիք :
 Ա՛ջու ձեռօք խաչահանէր ,
 Չախու ձեռօք նաւըն վարէր :

It was not yet midday
 The ship arrived at the shore.
 Brothers, arise from sweet sleep,
 From your sweet sleep and sad dreams:
 Fall at the feet of Jesus:
 Here is our Lord, here is our ship!

XVII.

Canzonette which is taught to children.

The light appears, the light appears!
 The light is good:
 The sparrow is on the tree,
 The hen is on the perch.
 The sleep of the lazy men is a year,
 Workman, rise and commence thy work!
 The gates of heaven are opened,
 The throne of gold was erected,
 Christ was sitting on it:
 The Illuminator was standing,
 He had taken the golden pen,
 He wrote great and small.
 Sinners were weeping
 And the just playing.

Դեռ չէր եղեալ հասարակաց
 Նաւն ի ցամաքն հաստատեցաւ :
 Եղբարք , ելէք անուշ քրնուտ ,
 Լէսուշ քրնուտ , դառն երազուտ .
 Ի յոտն անկեալ ի Վրիստոսի .
 Ըհա մեզ Տէր , ահա մեր նաւն :

Ժ է .

Երգ երեխայից :

Լուսացաւ լուսացաւ .
 Լուսն է բարին ,
 Օհտն է ծառին ,
 Հաւն է թառին :
 Օոյլ մարդկանց քունն է տարի .
 Ըշխատաւոր վեր կաց բանիդ :
 Երկընքի դրոններն բաց էր ,
 Ռսկէ աթուրն դրրած էր ,
 Վրիստոս վրրէն նըստած էր .
 Լուսաւորիչն կանգնած էր ,
 Ռսկէ գրրիչն բրունած էր
 Մեծ ու պըստիկ գրրում էր .
 Մեղաւորներն լալում էին ,
 Ըրդարներն խաղում էին :

XVIII.

The bear, the fox, and the wolf.

The wolf and the bear and the little fox had
 made peace,
 They were become uncles and nephews:
 They have made the little fox a monk.
 False monk, false hermit, false!

The little fox went into the street and found an old
 rag,
 He made a hole and put his head in it, he took
 a stick,
 He put on an iron shoe, he made a hole in the
 stone.
 False monk, false hermit, false!

The fox sent the wolf to fetch the bear:
 I have accepted for thee this solitary life,
 And thou dost not send me rations,
 My ankles are sore, my knees are sore.

In the morning at day-light they go to the chase:
 They caught a sheep a lamb and a ram:
 They made the wolf the pious economist.
 Unjust judge, unjust economist, unjust!

Ժ Ը .

Արջ , աղոռէս եւ գայլ :

Գայլն ու արջն ու աղուեսուկն են պարըներ ,

Հօրեղբօր եւ քուերորդիք են դարձեր .

Օ աղուեսուկրն միակեց են օրհնել :

Սուտ միակեց , սուտ աղօթարար սուտ :

Աղուեսուկն ի փողոցն իջել ջուլ մ'է ճարեր .

Օ այն ծակեր վիզն է անցուցեր , գաւզան առեր ,

Լորկաթէ քարքաշ հագեր , զքարն է ծակեր :

Սուտ միակեց , սուտ աղօթարար սուտ :

Աղուէսն ըզգայլն արջուն խնդիր է ուղարկեր ,

Թէ վասրն քո զայս ճրգնութիւնս յանձն եմ առեր ,

Դու ինձ բաժին չես յուղարկեր , կոճս է տեռեր ,

Կոճս է տեռեր , ծունկս է տեռեր ծունկս :

Աւաւտուն երբ լուսացաւ յորս են ելեր ,

Մին մաքի և մին թօխլի եւ գառ մ'են ճարեր ,

Հողեւոր բաժանարար ըզգայլն են դրրեր :

Օուռ դատաւոր , ծուռ բաժանարար ծուռ :

The wolf had made a portion for the bear of the
ewe

And ordered the lamb for the poor monk :

The ram for me, says he, for I have walked
much.

Unjust judge, unjust economist, unjust!

The bear had raised his paw and struck the wolf,
So hard he struck that he took away both his
eyes :

I am the first among you and you have given
me the ewe.

Unjust judge, unjust economist, unjust!

The fox who saw it was much afraid:

And seeing the cheese in the trap, said to the
bear:

My grand uncle, I have built a fine convent,

The place is a place of retreat, a place of prayer.

The bear had extended his paw to take the cheese:

The trap seized his neck on both sides;

Little fox, my nephew, why do you not help
me?

This is not a convent, not a place of prayer.

The little fox seeing it, was much pleased:

He made a funeral service and prayed for his
soul:

The misery of the wolf, which thou hast oc-
casioned, has seized thee:

This place is a place of retreat, a place of prayer.

Վայն ըզգաուն արջուն բաժին է հաներ ,

Օ թօխլին խեղճ միակեցին ապրսպրեր •
Սաքին ինձ , ասէ , ես շատ ժուռ եմեկեր •

Նուռ դատաւոր , ծուռ բաժանարար ծուռ :

Արջն ըզչանչուն էր քարշեր գայլուն զարկեր ,
Հանց զարկեր՝ որ երկուս աչքն ի դուրս վազեր •

Սեժ եմես ի ձեր միջիդ , զգա՞ուն էք տըւեր •

Նուռ դատաւոր , ծուռ բաժանարար ծուռ :

Աղուեսուկն որ զայն տեսեր , խիստ վախեցեր •
Ազպանիրն յակնատ տեսեր ւարջուն ասէր •

Վեղեցիկ , մեժ հօրեղբայր , վանք մ'եմ շիներ ,
Տեղն է վանուց տեղ , աղօթելու տեղ :

Արջն ըզչանչուն էր տարեր զպանիրն առեր ,
Ակնատըն վիզն էր անկեր յիրար եկեր •
Աղուեսուկ եղբօրորդի յէր չես օգներ •

Տեղս չէ վանուց տեղ , ւաղօթելու տեղ :

Աղուեսուկն որ զայն տեսեր՝ ուրախացեր ,
Արջուն պաշտօն է տարեր , հոգուն կանգներ •

Վայլուն խեղճն որ դուն արիր՝ զքեզ է բրուներ •

Տեղս է վանուց տեղ , աղօթելու տեղ :

O Justice, thou pleasest me much!

Whoever does harm to another soon perishes:

As the bear in the trap is obliged to fast:

That place is a place of retreat, a place of
prayer!

XIX.

On a little knife lost.

My heart trembled in my breast from fear:

From fear my heart was powerless:

What shall I answer to my papa,

For I have lost my little knife?

It was strong and sounding,

With a single stroke it cut through a large cu-
cumber:

I did not sleep out in the village of others

And I did not take it from my bosom in the hou-
ses of others.

My knife had good manners:

It remained with me all day without being tied:

They made me drunk, they deceived me

And they seized it.

My knife gave me advice,

That I should keep aloof from dry bread,

Դատաստան , ամ ես խիստ քեզ եմ հաւաներ .
 Ով այլոց վատ կամեցեր , շուտ է կորեր ,
 Որպէս արջն ի յականատն է չորակեր .
 Տեղն է վանուց տեղ , աղօթելու տեղ :

ԺԹ .

Տաղս իւսողաչիկ է ի չախոռ :

Սիրտս ի փորիկս դողայր վախուս ,
 Չեռուիս ի բան չերթար յահուս .
 Ես ի՞նչ ճըւապ տիտամ պապուս ,
 Ար կորուսեր եմ զիմ չախուս :

Խիստ զօրաւոր էր ու ձայնեղ
 Մեծ մեծ խիար կըտրեր մէկ հեղ .

Ոչ կուքընի ի յայլոց գեղ
 Իոչ կուհանի ծոցուս ի տեղ :

Չախուս ունէր աղէկ յատապ ,
 Հետ ինձ կենար զօրն առանց կապ .
 Գինով արին տըւին ինձ խաբ
 Ի ուկ ճըգեցին զչախուս ի յափ :

Չախուս կուտար ինձի խըրատ ,
 Ի՞նչ չոր հացէն կացիր ի զատ ,

I know that it is not good for thy teeth,
And also without pity it burthens thee.

When there are soft loaves and hot bread,
Rejoice and expand thy visage:
Give advice and preach to the matrons
To knead them with oil.

When we went to the banquet and feast,
My knife told me silyly:
When thou seest nice bits
Without me thou shalt not put out thy hand.

With much address it sliced the ham,
It encouraged me and exhorted me:
Fill the glass and give it to my hand
Let us eat and drink, that my soul may be gay.

My knife had great care of me,
It gave me good counsels with affection:
Do not sit down near any body
In order that thou mayest satisfy thyself with
little care.

I pity thee that thou hast no teeth,
When thou meetest with raw meats,
Do not swallow it greedily,
That it remain not in thy throat and thou be-
come a joke.

My knife was very affectionate with me:
When we went into the house of others,

Վիտեմ որ խէր չէնէր ակուատ ,
 Համ անմոռնաթ բառնան ի վրատ :

Կակուղ լաւեր լինի , տաք հաց ,
 Ուրախացիր զերեսըդ բաց •
 Խըրատ քարող տուր տանտիկնաց
 Եղով ճրմուն զինք հետ իրրաց :

Օ հտ որ երթանք հարկ ու մէճիւս ,
 Չախուս ասեր գաղտուկ դէպ յիս •
 Եղէկ պատառ երբ նըկատիս
 Եւանց ինձի ձեռք չըտանիս :

Խիստ ատապով տաշէր չոր միս ,
 Վաջաւերէր յորդորէր զիս ,
 Օ գաւաթըն լից տուր ի յափիս
 Ուտենք խմենք որ հանգչի հոգիս :

Չախուս ի հետս էր խիստ գըթով ,
 Բարի խըրատ կուտար սիրով ,
 Թէ մի նըստիր ի մարդու քով
 Որ կըշտանաս քիչ մի հոգով :

Խեղճըս կուգայ ակուայ չունիս ,
 Ենեփ մըսի երբ հանդիպիս
 Եւ գահութեամբ կուլ չիտանիս՝
 Փակչի պողազդ , լինիս ճառիս :

Չախուս ի հետս էր խիստ սիրուն ,
 Երբոր երթաք ի յայլոց տուն ,

When it saw the roasting meat,
It did not let me take the curds.

My knife was more than a doctor,
Every day it preached to my parishioners:
When the day of blessing houses arrived
Bring to my master fried fish.

My knife said to me: Thou art my master,
Do not show me to any body:
Here for a moment abstain from wine
And do not let me be stolen.

This song had written Martiros:
My knife was fond of ham:
They carried me to the wedding of a bridegroom,
I had not advantage, because I lost it.

God was good and merciful,
I found my knife and it never left me more:
When I saw others eat any thing
My heart trembled before them.

My knife said to me: Care not so much:
Rejoice that thou hast found me:
Till July thou must have patience,
And then I will give thee to eat cucumber with
honey.

My knife was honest with affection,
It sat near the ladies;
It gave many good counsels:
Take milk with cream.

Հրաման տեսնար զմիսն ի յեփոց՝
 Չթողէր տանիմ ձեռքս ի մածուն :

Քան զվարդապետ էր իմ չախուս ,
 Օջրըն քարոզ տայր ծըխերուս .
 Երբ տընօրհնէք գայ տօներուս
 Տապկած ձրկնիկ բերէք տիրուս :

Չախուս ասաց . Իմ տէրըն դու ,
 Օ իս մի ցուցներ ամէն մարդու .
 Պահ մ'աստ պահէ զքեզ ի գինու ,
 Եւ յլի չըտաս գողանալու :

Երգս է գըրած Սարտիրոսի .
 Չախուս յաշրղ էր չոր մըսի .
 Հարսնիք տարան ի նոր փեսի ,
 Խէր չըտեսայ , քան կորուսի :

Եստուած ինձ քաղցր էր ւողորմած ,
 Չախուս գըտայ , չելաւ ձեռաց .
 Եւ յլ ուտեն յամէն իրաց
 Տեսնում՝ դողայր սիրտս ի դիմաց :

Չախուս ասէր . Խիստ մի հոգար ,
 Ուրախացիր երբոր գըտար .
 Մինչ ի յուլիս ունիս դիժար
 Որ կերցընեմ մեղրով խիար :

Չախուս համեստ էր խիստ սիրով ,
 Ի տանտիկնաց նըստէր ի քով ,
 Բարի խըրատ կուտար յովով ,
 Մեղրիկ բերէք կաթին սերով :

When thou meetest with lamb's meat,
With pepper ground and roasted,
Sit down on the border and exhort it,
Give a little glass also over it.

It was older than you in time.
It said always to itself:
Bring not dry bread,
Because it will not tender the hand for shame.

In reading this psalm
I bless the soul of him who give it me:
Because the two days in which it abandoned
me
Not even a single sparrow fell into my teeth.

In the world there is not a more foolish man than
me:
I was desirous, although ignorant, of this song:
In order that men might smile and mock me
When they repeat it at great feasts.

Աջխարի միս լինէր փուշտայ
 Օ ինք տաքդեղով ծեծած քուֆտայ ,
 Երեստ ի յեզերն յորդորէ զնա ,
 Տուր գաւաթիկ մ'այլ ի վերայ :

Ձեզ էր երէց ժամանակաց
 Մըտացն ասէր յամէն իրաց ,
 Չընի յառաջ բերէք չոր հաց ,
 Ձեռք չիտանի ի յամօթաց :

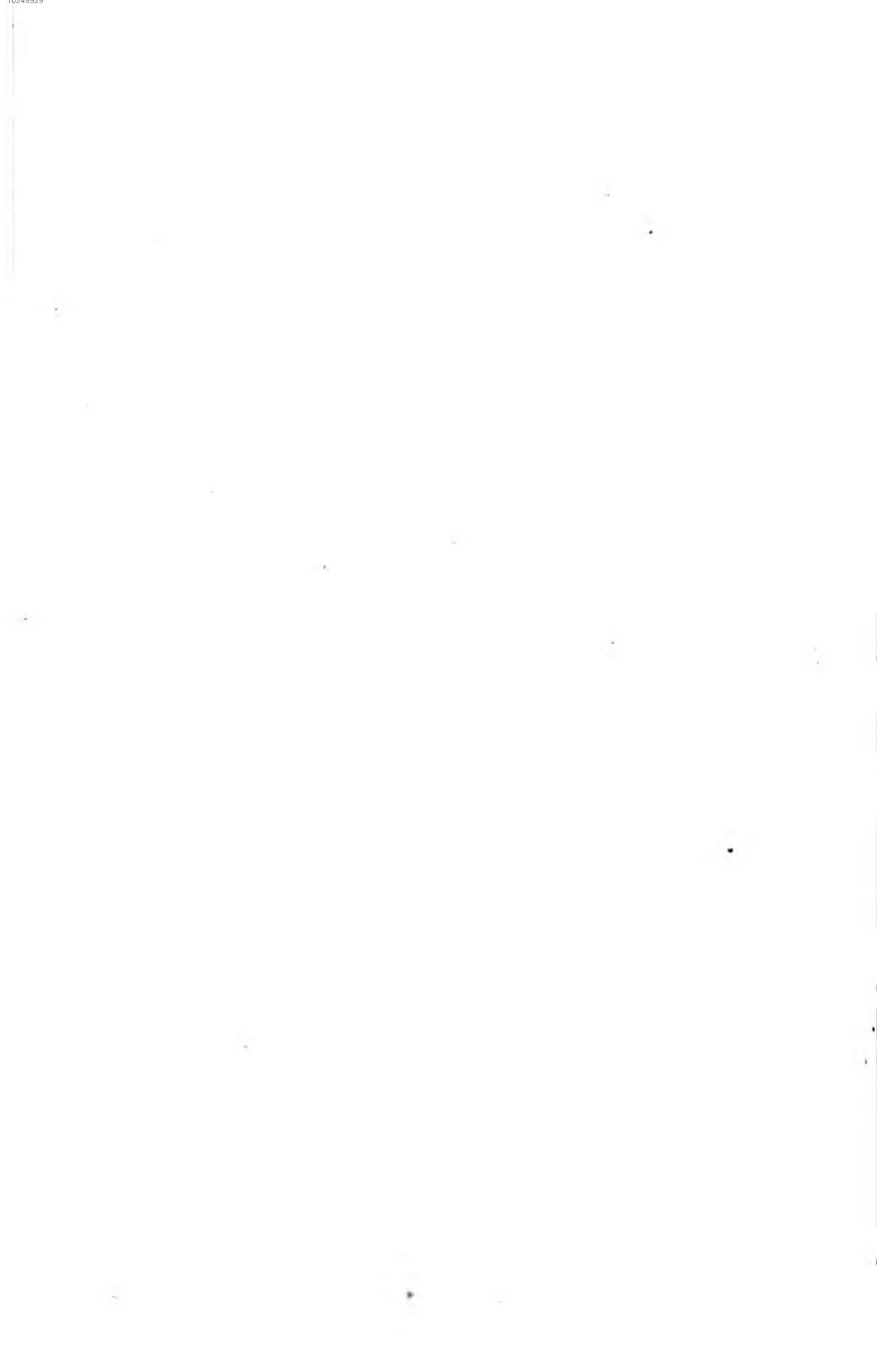
Ի յընթեռնուլըն սաղմոսիս
 Տամ տըւողին շատ ողորմիս .
 Երկու օրիկ որ թարկեց զիս՝

Յակուաս չընկաւ ճնճղուկ մի միս :

Յաշխարհս չըկայ այլ խենթ քան զիս ,

Հաւաս կալայ անգէտ բանիս ,
 Եւ ծղան մարդիկ նախատեն զիս
 Երբոր որ ասեն ի մեծ մէճիս :

NOTES

1 These songs or poems are written in the armenian vulgar language, but in different dialects; although many of them are very near the literal or classic armenian tongue. They were also composed at different epochs from the XIV and some perhaps from the XIII up to the last century. The greatest part of them we have collected from armenian manuscripts in our library of St. Lazarus, but some of the copies are very incorrect, and the sense left in incertitude: there are others in which obsolete and foreign words are employed: we have therefore judged it opportune to accompany these songs with the following brief illustrations.

2 This Leo who was afterwards Leo the III, having made war during his father's absence, against the sultan of Egypt, who had invaded Cilicia, was made prisoner and taken to Egypt. After some time his father Haithon or Hethum the I, returning from Tartary, first by force of arms, and afterwards by conferring a favour on the sultan, recovered his son.

3 *Meydan*, a turkish word, which signifies a square or place.

4 Sis was the capital of the armenian kings of Cilicia: and now it is the seat of an armenian patriarch.

5 This was a city near the river of Aras and mount Ararat, inhabited by rich merchants, adorned with many beautiful palaces and churches: which were in part destroyed by the great Chah-Abbas, king of Persia, who carried its inhabitants into his dominions at the beginning of the XVII century. This new colony built a town opposit Ispahan and called it New Ciulfa or Ciugha (Նոր Չուլֆա):

and on this account their ancient habitation was called Old Ciugha, which is now almost entirely destroyed.

6 Massis (Մասիս) is the name used by Armenians instead of Ararat.

7 Etcmiazin (Էջմիածին) near Erivan, is the most celebrated convent of Armenia, and the seat of its great patriarch or Catholicos (Կաթողիկոս):

8 Arm. Խոր Վիրապ . This was anciently an abyss or well, in which criminals were thrown. S. Gregory the Illuminator of the Armenians was also thrown into it: after his apostolate this place was converted into a church and convent, and was one of the most celebrated pilgrimages of Armenia.

9 S. Lance (Գեղարդայ Վանք) is a great and celebrated convent in Armenia, named also *Ayrivank* (Այրիվանք, Convent of the Cavern) where the sacred Lance was long preserved. — *Mooghni* (Մուղնի) another convent, where there was a pilgrimage to S. George.

10 Sea of Van (Վանայ Ծով) is the most celebrated and the largest of the armenian lakes, so named from the city of Van or Semiramocerta (Շամիրամակերտ):

11 Aghtamar (Աղթամար), one of the four islands of the lake of Van, and the seat of an armenian patriarch.

12 Avan (Աւան), a little town or village on the opposite side of the lake.

13 Osdan (Ոստան), a little town on the S. E. shores of the lake.

14 This song is much changed in the manuscripts; some are shorter, some longer: we have united all the verses together.

15 The crane, the stork, and the partridge are the favourite birds of the armenian popular poets, as will be seen in other songs.

16 The bridegroom is called king among the Armenians.

17 Fez or *fess*; a cap of red cloth worn by the Turks and many other oriental people.

18 The bridegroom holds in his hand an apple during the ceremony of the marriage.

19 See the Note 8.

20 Jagovig (Յակովիկ) in arm: is a persian martyr, who was put to death by cutting off all his limbs at the joints.

21 The oriental pancake is named in armenian *losh* or *lavash* (Լօշ, Լաւաշ):

22 The men of Van have the peculiar gift of poetry: this song and number IV, as also the following XIV, are specimens of their popular language and poetry.

23 The stork is considered by the Orientals sacred to hospitality.

24 Varac (Վարազ) is a rocky mountain to the E. of the town and lake of Van.

25 *Dehkan* (Դահեկան) is the unity of money among the Armenians.

INDEX

	<i>To the British public</i>	2
I.	<i>On Leo son of Haithon</i>	4
II.	<i>On the daughter of an armenian prince on her departure to be married to a Tar- tar prince</i>	6
III.	<i>The Armenians in their emigration from Old Ciulfa.</i>	12
IV.	<i>On one who was shipwrecked in the lake of Van</i>	14
V.	<i>The lamentation of a bishop, who having planted a vineyard, and before it gave fruit, his last day coming, he sings thus.</i>	18
VI.	<i>Elegy of Adam</i>	24
VII.	<i>Lament of a mother on her son who died in infancy.</i>	30
VIII.	<i>On the same subject</i>	32
IX.	<i>Song of the new bride.</i>	36
X.	<i>A song on the bridegroom</i>	40
XI.	<i>The pilgrim to the crane</i>	48
XII.	<i>The elegy of a partridge</i>	52
XIII.	<i>On the partridge.</i>	56
XIV.	<i>To the stork</i>	60
XV.	<i>The youngman and the water</i>	62
XVI.	<i>The oldman and the ship</i>	66
XVII.	<i>Canzonette which is taught to children</i> .	68
XVIII.	<i>The bear, the fox, and the wolf</i>	70
XIX.	<i>On a little knife lost</i>	74
	<i>Notes</i>	83

0249929

Zettler